

कृषी पंडित दानशूर शेंबेकर

शेंबेकरांचे सर्व कर्तृत्व बारामतीस कऱ्हा नदीच्या काठी फुलले.

दादांचा जन्म २५ एप्रिल १८८१., मृत्यू ३१ ऑगस्ट १९५५ हरीहर येथे

१९१३-१४ पासून त्यांनी शेती करण्यास प्रारंभ केला.

बारामतीस रंगूशेट गुजर नावाचे मोठे सावकार होते. त्यांनी दादांना 'मळद' येथील १० एकर जमीन, ५० रुपये खंडाने दिली. दादांचे घराणे दरिद्री. या हुषार विद्यार्थ्याला शिक्षण घेता आले नाही. गणित विषय चांगला. नाईलाजांनी म्युनिसिपल नाक्यावर दरमहा ५ रु. वर नोकरी केली. मग १५ रु. महिन्यावर पारक्याचीही नोकरी केली. पाटाचे पाणी ऊसांच्या शेतीला द्यायचे. शेतकरी पाण्याची चोरी करायचे आपल्या ऊसांच्या पिकाला पाणी द्यायचे. पाणी आळी-पाळीने द्यावे असा नियम होता. दादांनी चोरी थांबविली. मुख्य म्हणजे ऊसांच्या शेतीची माहिती चौकसपणे मिळविली.

खंडाने घेतलेल्या जमिनीत ते दिवसभर राबू लागले. परिणामी त्यांना ऊसाने २०० रुपये फायदा दिला. दादांनी पारंपारिक वाट सोडून स्वतःच्या ज्ञानाने नवीन आडसाली ऊस लावण्याची पद्धत रूढ केली. १९१९-२० या वर्षी आडसाली पद्धतीने १० एकर ऊस केला. त्यांना २३ हजार रुपये फायदा झाला. दादा अभ्यासू होते. मोठे शेतकरी होण्याचा व चौफेर कर्तृत्व करण्याची त्यांची महत्वाकांक्षी योजना होती.

१९२८ साली, भीमा नदीच्या काठी ३०० एकर पडीक जमीन फॉरेस्ट डिपार्टमेंट कडून १२ हजार रुपयाने विकतच घेतली. दादांनी येथे अपार कष्ट केले. नंदनवन केले. १९४४ साली जमीन विकली त्याचे पावणेतीन लाख रुपये मिळवले. दादा जोडधंद्याचे महत्व ओळखून होते. भाकड म्हशी घेत दुभत्या झाल्या म्हणजे त्यांचा भाव आहे. भरपूर फायदा मिळे. १९४३-४४ साली त्यांचेकडे १८३, म्हशी होत्या. दादांना किती फायदा झाला.

इम्पीरिअल कौन्सिल ऑफ सेंट्रल शुगर केन कमिटीचे सदस्य म्हणून त्यांची निवड झाली. फायदा कसा होईल व पैसे कसे मिळतील याकडे त्यांचे लक्ष असायचे. त्यांना मोठे श्रीमंत शेतकरी व्हायचे होते. दारिद्र्याला त्यांनी रामराम ठोकला.

लष्कराला भाजीपाला पुरवला की त्याचे पैसे लगेच पदरी पडत. पुढे पाऊल पडतच राहिले. द्राक्षांच्या लागवडीचे नवे प्रयोग केले. बारामतीत ही नवलाईच होती. महाराष्ट्रात द्राक्षाची लागवड गाजली. त्यांना प्रसिद्धी मिळाली. चढाओढ लावली. शंकरराव दाते यांनी एकरला २०५ पल्ले द्राक्ष पीक काढून विक्रम केला. दादांनी त्यांना चांदीच्या ताटातून एक हजार कलदार रु. दिले. दातृत्व त्यांचे ठायी होते.

द्राक्षे पैसे देणारे पीक अशी प्रसिद्धी मिळाली. संत्री, मोसंबी, पपई, केळी यांचे भरमसाठ उत्पन्न मिळवले बघा. चार इयत्ता शिकलेले दादा. युरोप अमेरिकेला तेथील बागायती अभ्यासण्यासाठी गेले. निवडणूक त्यांनी शेतकरी म्हणूनच लढवली. शेतकऱ्यांचे कैवारी होते दादा. पुणे-विद्यापीठ, स्थापन होणार असे समजल्यावर त्यांनी एक लाख रुपये दिले ते मुंबईतील गव्हर्नर ने स्वीकारले पुढे विद्यापीठ निघाल्यावर त्याला दिले.

एकूण ३ लाखापर्यंत त्यांच्या देणग्या आहेत. कुठे तो बालपणीचा ५ रुपयावर नोकरी करणारा गणू आणि ३

लाखावर देणगी देणारे रा. व. शेंबेकर. मालेगाव येथील साखर कारखान्याच्या स्थापनेत त्यांचा सिंहाचा वाटा आहे. कऱ्हाडे ब्राह्मण शेतकऱ्याचा आम्हाला अभिमान आहे. आज ब्राह्मण शेतकरी नसतोच. दुसरा दानशूर असेलच असे नाही. कऱ्हाडे ब्राह्मण शेंबेकर यांना मानाचा मुजरा!

दादांचा नातू - अनंत करकरे
नीलसिद्धी टॉवर्स बी -११२ वाशी
फोन ३२९८९६०५